

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

PREPARATION OF FUTURE EDUCATORS FOR THE PROCESS OF PHYSICAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN BY MEANS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES

У статті розглянуто питання підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до застосування інформаційно-комунікаційних технологій із фізичного виховання дошкільників. Визначено компоненти системи підготовки майбутніх вихователів у навчальному процесі. Значні перетворення в сучасній освіті акцентують увагу на забезпеченні збереження здоров'я як необхідного компонента реалізації особистого, професійного плану майбутніх педагогів. Застосування комунікаційних технологій у навчанні дітей дошкільного віку – одна з порівняно нових і найбільш активно обговорюваних тем у педагогічному співтоваристві. Стаття присвячена особливо слабо вивченій проблемі використання інформаційно-комунікаційних технологій у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Зазначено, що вирішальне значення для вдосконалення якості освіти дошкільників у галузі фізичної культури має професійна готовність фахівців, які організують їхню рухову діяльність. Ці обов'язки покладаються на інструктора з фізичної культури дошкільного навчального закладу, діяльність якого вимагає індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням віку, стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку, а також рівня фізичної підготовленості.

Зроблено висновок, що пошук ефективних шляхів зміцнення здоров'я дітей дошкільного віку засобами фізичної культури гальмується існуючою в Україні системою професійної підготовки фахівців до фізичного виховання дітей дошкільного віку, яка має значні недоліки, що ускладнюють вирішення проблем освіти дошкільників у галузі фізичної культури. Аналіз базових понять засвідчить, що в науковій літературі поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту» визначається як: процес, який характеризує засади діяльності вищих навчальних закладів країни щодо надання особистості такого рівня професіоналізму, завдяки якому вона стане конкурентоспроможною на ринку праці, буде самостійно організовувати фізичне виховання різних верств населення регіону й успішно працювати в усіх ланках спортивного руху. Мета – доведення обґрунтованості і продуктивності впровадження комунікаційних технологій навчальних здоров'язберігаючих і оздоровчих програм в освітній процес дошкільних закладів. До уваги пропонуються теоретичні матеріали про інформаційно-комунікаційні технології в дошкільній освіті. Дані технології мають очевидні педагогічні, методичні й економічні переваги порівняно із традиційними формами виховно-освітньої роботи. Однак їх освоєння вимагає реорганізації як сформованої системи занять, так і режиму закладу дошкільної освіти загалом. Описано формування в дітей навичок збереження здоров'я і уявлень про здоровий спосіб життя.

Стаття орієнтована на вихователів і студентів педагогічних вишів та інститутів фізичної культури, методистів і фахівців.

Ключові слова: дошкільники, фізичне виховання, інформаційно-комунікаційні технології, мультимедійні засоби, якість вищої освіти, здоровий спосіб життя, спорт, якість дошкільної освіти.

The article considers the issue of preparation of future educators of preschool institutions for the use of information and communication technologies in physical education of preschoolers. The components of the system of training future educators in the educational process are determined. Leading significant changes in modern education, they require the need to ensure health as a necessary component of the implementation of personal, professional plan of future teachers. The use of communication technologies in the education of preschool children is one of the relatively new and most actively discussed topics in the pedagogical community. The article is devoted to a particularly poorly studied problem of using information and communication technologies in physical education of preschool children. It is noted that the professional readiness of specialists who organize their physical activity is crucial for improving the quality of education of preschoolers in the field of physical culture. These responsibilities are assigned to the instructor of physical culture of the preschool educational institution, whose activity requires an individual approach to each child, taking into account age, health status, features of psychophysical development, as well as the level of physical fitness.

It is concluded that the search for effective ways to improve the health of preschool children by means of physical culture is hampered by the existing system of vocational training in Ukraine for physical education of preschool children, which has significant shortcomings that complicate the solution of preschool education in physical education. The analysis of basic concepts will show that in the scientific literature the concept of "training of future specialists in physical education and sports" is defined as: a process that characterizes the principles of higher education institutions to provide a person with a level of professionalism that will make him competitive in the labor market. Independently organize physical education of various segments of the population of the region and successfully work in all parts of the sports movement. The purpose of proving the validity and productivity of the introduction of communication technologies of educational health and health programs in the educational process of preschool institutions. Theoretical materials on information and communication technologies in the preschool education are offered for attention. These technologies have obvious pedagogical, methodological and economic advantages over tradi-

УДК 161.2:37:196/799
DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/24-2.47>

Протасова А.С.,
аспірант кафедри технологічної освіти
Глухівського національного
педагогічного університету
імені Олександра Довженка

tional forms of educational work. However, their development requires the reorganization of both the existing system of classes and the whole regime of the preschool institutions as a whole. The formation of children's health skills and ideas about a healthy lifestyle is described. The article is aimed at educators and students of

pedagogical universities and institutes of physical culture, methodologists and specialists.

Key words: preschoolers, Physical Education, information and communication technologies, multimedia means, quality of higher education, healthy lifestyle, sports, quality of preschool education.

Постановка проблеми в загальному вигляді зумовлена потребою сучасного суспільства та національної системи освіти України в підготовці педагогів, здатних виховувати здорових, витривалих, вправних, життєздатних людей. З огляду на те, що здоров'я громадян є складовою частиною соціально-економічного зростання, безпеки та розвитку держави, дослідження спрямоване на вивчення педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до фізичного виховання засобами інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ). На обґрунтуванні педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів наголошується в Конституції України та законах «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про дошкільну освіту», у Базовому компоненті дошкільної освіти України. Зазначені нормативні документи підкреслюють важливість забезпечення створення педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до фізичного виховання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Сучасний педагог повинен володіти знаннями методик роботи з дітьми, знати психологічні особливості вихованців, мати сформовані педагогічні вміння та здібності для забезпечення гармонійного розвитку дитини дошкільного віку

Багато хто з вихователів творчо підходять до організації занять із фізичної культури, вигадують цікаві форми їх проведення, зміст, методи і прийоми, цим самим забезпечують формування міцного, стійкого інтересу до фізкультури в дітей, потреби займатися нею. Обґрунтування й упровадження у практику доцільних методів і прийомів формування рухів, розвиток фізичних якостей у дітей – найважливіше завдання фізичного виховання. Необхідно розвивати фізичну культуру дошкільника, передбачати насамперед формування ставлення до рухово-активної діяльності, інтересу та потреби у фізичному самовдосконаленні, отримання задоволення від ігор, вправ, занять.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідники О. Ільїн, Н. Денисенко й інші зазначали, що на процес фізичного виховання дітей впливають емоційні переживання дитини. О. Ільїн обґрунтував ефективні шляхи формування емоційної сфери дошкільника у процесі фізичного виховання, виявив роль деяких складних моральних почуттів і вольових рис характеру та визначив раціональні методи їх виховання в дитини у процесі занять фізкультурно-оздоровчою діяльністю. На думку автора, повнота і глибина формування позитивних емоцій, почуттів і морально-вольо-

вих якостей дітей молодшого дошкільного віку перебувають у прямій залежності від конкретних умов організації навчально-виховного процесу та створення відповідного оздоровчого середовища в сім'ї. Він відзначив, що за умов умілої, методично правильної організації виховання в дітей створюються оптимальні емоційні стани, що сприяють засвоєнню ними відповідних знань, позитивно впливають на процес формування рухових навичок. І навпаки, астеничні емоції демобілізують вольові зусилля дітей, знижують їхню рухову активність, гальмують процес формування правильних рухових навичок. Учений стверджує, що найефективнішим засобом формування емоційної сфери дошкільників у процесі фізичного виховання є змагальний метод проведення занять, який сприятливо впливає на швидкість рухових реакцій, зростання м'язової сили, покращення координації рухів, підвищення здатності до сприйняття і відтворення рухів та формування рухових навичок. Автор звернув увагу й на те, що головна роль у створенні оптимальних емоційних станів дітей засобами фізичної культури належить батькам, їхнім особистісним якостям, педагогічній майстерності та досвіду.

Н. Денисенко показала значущість задоволеності від занять фізичною культурою як одного із чинників педагогічного управління діяльністю дитини та підвищення ефективності процесу фізичного виховання. Вона розглядає задоволення від занять фізичною культурою як складне багатокомпонентне емоційне утворення, що включає окремі види задоволеності основними сторонами фізкультурно-оздоровчої діяльності (умови, зміст занять, спортивні результати, взаємини з батьками). Н. Денисенко зазначала, що формування такого задоволення істотно впливає на процес фізичного виховання дітей у сім'ї [2, с. 23–27].

Науковець Е. Вільчковський, який досліджував проблему розвитку фізичних якостей (швидкість, спритність, сила й ін.), уважає, що формування рухових дій – важлива сторона педагогічного процесу на заняттях із фізичної культури, де в єднанні формуються рухові навички та розвиваються фізичні якості дітей різних вікових груп [1, с. 52].

М. Маконєва, Н. Хоменко й інші під час дослідження мотивів занять фізичною культурою дітей молодшого шкільного віку вивчали умови становлення мотивів як самостійних чинників, здатних впливати на діяльність дітей та їхнє ставлення до занять фізичною культурою. М. Маконєва визна-

чила головні та другорядні чинники, що викликають мотиви, які безпосередньо спонукають дітей займатися фізичною культурою (прямі мотиви), і ті, що впливають опосередковано (непрямі мотиви). Прямими мотивами є: зміцнення здоров'я, розвиток фізичних якостей, прагнення стати чемпіоном, сформувати певні рухові навички, бути схожим на батьків, старших товаришів, на відомих спортсменів. Серед чинників, що впливають на становлення непрямих мотивів, він виділив такі: поради й особистий приклад батьків, друзів, звичка виконувати фізичні вправи, вплив навчального закладу, вихователя, інструктора з фізичного виховання, різних форм пропаганди. Автор також зазначила, що в сім'ї найбільший вплив на прояв прагнення дітей до фізичної активності спричиняє приклад батьків, їхня увага до успіхів дітей, створення умов для домашніх занять фізичними вправами. Осмислення накопиченого досвіду фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми дає підстави стверджувати, що немалу роль у розв'язанні цих завдань відіграє характер ставлення батьків до занять фізичною культурою. Адже місце фізичної культури і спорту в бюджеті вільного часу сім'ї визначається передусім ставленням до цього людей [4, с. 188]. Це ставлення регулюється ціннісними орієнтаціями, має двоякий характер.

Вербальне ставлення, що притаманне більшості людей, не відповідає реальному, тобто такому, яке виражалося б в активній фізкультурно-оздоровчій діяльності. Звідси необхідність формування такого рівня ставлення, яке виражалося б в активних заняттях фізичною культурою. Знання сутності фізичного виховання дітей – одна з необхідних педагогічних умов наукового вирішення проблеми фізичного виховання дітей молодшого дошкільного віку в сім'ї, як стверджує Е. Вільчковський.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Завдання фізичного виховання дітей у сім'ї надзвичайно важливі і вимагають конкретного їх вирішення з боку батьків та близьких людей, які оточують дітей. Батьки повинні чітко уявляти собі завдання фізичного виховання дітей, щоб здійснювати цей процес цілеспрямовано. Чітко визначені завдання можуть служити критеріями перевірки ефективності виховної системи, яка застосовується в сім'ї. Фізичне виховання дітей у сім'ї повинно вирішувати такі завдання:

- збереження і зміцнення здоров'я дітей. Це завдання є найважливішим у фізичному вихованні дітей. Виростити дітей здоровими, життєздатними – це людський і громадський обов'язок батьків. Це завдання вирішується всією системою фізичного виховання, яка використовується в сім'ї, усім укладом життя сім'ї;

- підвищення працездатності дитячого організму. Це завдання може бути вирішене за умови, якщо дитина здорова. Але здоров'я – не єдина

умова високої працездатності. Навіть у здорових дітей інколи спостерігається низька працездатність певних м'язів і систем організму, якщо вони недостатньо треновані. Отже, важливою умовою високої працездатності організму є його тренованість;

- загартування організму. Це завдання включає в себе чотири елементи: формування адаптивних механізмів до холоду (до низьких температур), до різких змін температури навколишнього середовища, до спеки (до високої температури), протистояння організму різноманітним вірусним інфекціям. Загартування організму здійснюється не тільки спеціальними засобами, але і всією системою фізичного виховання і сімейного побуту;

- усебічний фізичний розвиток дітей. Це загальне завдання вирішується всім комплексом фізичного виховання, це його результат, критерій якості й ефективності всієї системи фізичного виховання дітей;

- якісне опанування дітьми основних рухів. Це завдання вирішується в навчальному закладі й у сім'ї шляхом застосування різних фізичних вправ, які забезпечують набуття життєво необхідних прикладних навичок із ходьби, бігу, стрибків, метання, кидання, ловіння, повзання, лазіння, вправ із рівноваги, плавання тощо. Ці завдання вирішуються шляхом цілеспрямованого формування й удосконалення рухових навичок у процесі фізичного виховання;

- розвиток у дітей стійких і життєво необхідних рухових якостей: сили, швидкості, гнучкості, спритності, витривалості, координації рухів. Ці завдання вирішуються шляхом виконання спеціальних фізичних вправ, дій у побуті та суспільній праці, їхньої систематичності, поступового збільшення навантажень і темпу виконання. Виховання рухових якостей поєднується з вихованням моральних якостей. Обидва ці аспекти повинні об'єднуватись у єдиний виховний процес, оскільки рухові і моральні якості тісно пов'язані, хоча не тотожні одне одному. Рухові якості легше сформувати, ніж моральні;

- озброєння дітей теоретичними відомостями з питань фізичної культури (гігієна, сон, харчування, загартування, валеологічні знання). Це завдання вирішується шляхом поєднання теоретичних і практичних форм виховання;

- виховання в дітей стійкого інтересу до постійних занять фізичними вправами. Це завдання вирішується правильно побудованим систематичним фізичним вихованням;

- формування навичок до самостійних занять;

- формування в батьків навичок і умінь з організації і проведення занять із дітьми: проведення бесіди, постановка завдань, показ і пояснення вправ, проведення ігор тощо;

- усунення і реабілітація вроджених і набутих недоліків фізичного розвитку і каліцтв: плоскостопості, порушення постави, ДЦП тощо.

Вирішення завдань фізичного виховання в комплексі та кожного з них зокрема треба розглядати як внесок у формування особистості, яка поєднує в собі моральну чистоту, духовне багатство і фізичне вдосконалення, у майбутній добробут як окремо взятої особистості, так і всієї держави.

Мета статті – теоретично обґрунтувати процес створення й організації педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до фізичного виховання засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Безумовно, стан здоров'я дитини є основою її успіху в будь-якій діяльності, оскільки повноцінний фізичний розвиток забезпечує загальну високу працездатність організму. Рухова діяльність сприяє розвитку системи аналізаторів, активізує роботу органів чуття, прискорює розвиток мовлення, допомагає формуванню розумових дій. Дитина пізнає навколишній світ, у неї розвиваються просторові уявлення, збагачується кругозір. Крім цього, заняття фізичною культурою і спортом розвивають її волю, активізують емоційну сферу.

Раціональна організація фізичного виховання дітей сприяє формуванню в них інтересу до рухової активності, а також до певних видів фізичних вправ. Виховання інтересу до рухів здійснюється на основі життєвої потреби дитини бути сміливою, сильною, спритною. Засвоюючи правила гігієни, дитина набуває навичок культури поведінки, а організація фізкультурних занять з яскравою наочністю, іграшками, у належному одязі сприяє розвитку естетичних почуттів.

Належна рухова діяльність у процесі фізичного виховання забезпечує підготовку дитини до трудової діяльності. У процесі проведення фізкультурних занять, під час ранкової гімнастики відбувається виховання дисциплінованості, формується прагнення досягти успіху, розвивається наполегливість. Успішна рухова діяльність у колективі однолітків, позитивна оцінка зусиль дитини дорослими, самоаналіз якості виконання вправ, радість співучасті в рухливих іграх – усе це сприяє розвитку емоційно-почуттєвої сфери.

Здорова, фізично розвинена дитина зазвичай вірить у свої сили, бадьора, життєрадісна, більш повноцінно опановує принципи шляхетної поведінки у взаємодії з однолітками і дорослими, дбає про гармонійність свого буття, уважна до інших людей [3].

Отже, вивчення й узагальнення історико-педагогічних аспектів проблеми фізичного виховання дітей доводить, що дошкільний вік – найбільш відповідальний етап розвитку організму та найважливіший у становленні особистості. У цей період закладаються основи здоров'я, повноцінного фізичного розвитку, фізичної підготовленості, відбувається стабілізація біологічних передумов особистісного розвитку, формування психічних процесів.

Підготовка студентів педагогічних вишів до реалізації дошкільної комп'ютеризації була висвітлена в дослідженні російської вченої М. Гандери. Автор зазначає, що сучасний вихователь закладу дошкільної освіти (далі – ЗДО) повинен знати основи дошкільної комп'ютеризації як бази для психологічної готовності дітей до наступної діяльності з комп'ютерною технікою у ЗДО, повинен використовувати комп'ютер як засіб виховання і розвитку творчих здібностей дитини, формування її особистості. Учена дослідила підготовку студентів ЗВО до реалізації дошкільної комп'ютеризації; обґрунтувала модель професійно-педагогічної діяльності педагога природно-математичних предметів щодо реалізації дошкільної комп'ютеризації; визначила організаційні форми, методи і засоби формування у студентів професійно-педагогічних видів діяльності в підготовці до дошкільної комп'ютеризації [5].

Навчання студентів педагогічного факультету використанню нових інформаційних технологій буде успішнішим, якщо: навчання буде прийнято студентами як мета і критерій ефективності майбутньої професійної діяльності; процес підготовки планомірно переходитиме від низького до більш високого рівнів відповідно до логіки становлення професійної готовності; у процесі професійної підготовки буде створена система педагогічних умов, що сприяють ефективному формуванню готовності: структура і зміст курсу спеціалізації, технологія і методи навчання адекватно відбиватимуть специфіку майбутньої педагогічної діяльності, зумовлену використанням нових інформаційних технологій. Комп'ютер можна застосувати в педагогічному процесі: у системі управління педагогічним процесом; системі безпосереднього навчання за допомогою комп'ютера; для індивідуальної самостійної роботи; під час організації технічної творчості, для моделювання створюваних об'єктів; для обслуговування пошуку додаткової інформації; для діагностики розвитку тих, хто навчається.

Узагальнення досліджень вітчизняних і закордонних учених щодо використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі дозволили сформулювати кілька вимог, яких потрібно дотримуватись, як-от: системність у застосуванні комп'ютера; об'єктивність оцінювання результатів; оперативність у застосуванні; диференціація навчальних траєкторій. Наявні на ринку сучасні комп'ютерні програми підтримки навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти дозволяють вирішувати кілька проблем: використовувати комп'ютерні технології в роботі з дітьми та в управлінні закладом дошкільної освіти.

Підсумовуючи досвід упровадження комп'ютерних технологій у закладах дошкільної освіти, зазначимо, що комп'ютерні засоби можна вважати ефективним способом передавання знань, який відповідає якісно новому змісту навчання і розвитку дитини.

Інтереси дітей бувають різними. Це й прагнення зміцнити здоров'я, сформувати поставу, ще й бажання розвинути рухові та вольові якості. З урахуванням конкретних причин прояву дошкільнятами інтересу до фізичної культури керівник фізичного виховання повинен будувати свою роботу з агітації та пропаганди фізичної культури, з формування інтересу до фізкультури, незалежно від прохідного матеріалу. Однак додатково виявляють і диференційований інтерес до різного програмного матеріалу (хлопчики віддають перевагу спортивним іграм, а дівчатка – руховим). Від правильної постановки цілей залежить підтримування, а часом і формування інтересу та цілеспрямованості дошкільнят у сфері фізичної культури. Підтримування інтересу та цілеспрямованості дошкільнят багато в чому залежить від того, чи відчувають вони задоволення від занять фізичною культурою.

Дошкільний вік – це час активного формування організму дитини. Постійне використання тільки класичної структури часто веде до зниження інтересу дітей до занять і, як наслідок, до зниження їхньої результативності. Тому необхідно використовувати інформаційно-комунікаційні технології до побудови та змісту занять, що дозволяють постійно підтримувати інтерес дітей, індивідуалізувати підхід до кожної дитини, розумно розподіляти навантаження, ураховуючи рівень рухової активності й напіврольовий принцип підбору рухів.

Тому в дошкільних навчальних закладах з'явилася необхідність використовувати інформаційно-комунікаційні технології під час занять із фізичного виховання. Оздоровчий ефект, який досягається за допомогою використання ІКТ, тісно пов'язаний із позитивними емоціями дітей, благотворно впливає на психіку дитини.

Під час вибору таких методів педагогу необхідно враховувати завдання, зміст, місце й умови проведення заняття, фізичну підготовленість

дітей, ступінь володіння певними видами рухів, індивідуальні особливості й інтерес дітей.

Висновки. Отже, можна стверджувати, що соціальне замовлення суспільства на педагога дошкільного навчального закладу потребує нових підходів до підготовки висококваліфікованих педагогічних кадрів, у зв'язку із цим проблема підготовки таких фахівців для роботи з дітьми дошкільного віку, які володіють уміннями використовувати інформаційно-комунікаційні технології під час занять із фізичного виховання, нині особливо актуальна. Можна зробити висновок, що використання інтерактивно-комунікаційних технологій під час фізкультурних занять допомагає педагогу розвинути в дітей інтерес до фізкультури, підвищити рухову активність дітей і моторну щільність занять. Так само фізкультурні заняття виконують пізнавальну функцію, діти дізнаються про різні техніки та цікаві види спортивних занять, що надалі веде до залучення дітей до спорту й здоров'я.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вільчковський Е., Денисенко Н. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах. Тернопіль, 2008. 126 с.
2. Денисенко Н. Структурно-функціональне управління процесом фізичного виховання дітей у дитячих садках. *Палітра педагога*. 2011. № 3. С. 23–27.
3. Калуська Л. Спосіб життя – здоровий у родині й у дитсадку: напрями роботи з батьками з валеологічного виховання. *Дошкільне виховання*. 2006. № 1. 198 с.
4. Маханева М. Здоровий ребенок: рекомендації по работе в детском саду и начальной школе. Москва : АРКТИ, 2004. 263 с.
5. Гандера М. Создание и использование мультимедийных презентаций на занятиях по ознакомлению с окружающим с детьми старшей группы детского сада. URL: <https://openedu.kubg.edu.ua/journal/index.php/openedu/article/view/297> (дата звернення: 06.06.2020).